

PARAISTEN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISSUUNNITELMA

YLEISTÄ

Kotouttamissuunnitelman laatimisen taustalla on se, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kanssa pakolaisten vastaanottamisesta sopimuksen tehnyt kunta on velvollinen laatimaan kotouttamissuunnitelman, joko yksin tai yhteisesti muiden kuntien kanssa. Edellinen suunnitelma laadittiin yhteistyössä muiden kuntien kanssa seudullisena kotouttamissuunnitelmana vuosille 2018–2021. Tämä kotouttamissuunnitelma laaditaan erikseen Paraisten kaupungille vuosiksi 2022–2025. Kunnan kuluja pakolaisten vastaanottamisesta korvataan valtionosuuksilla voimassa olevan kotouttamissuunnitelman perusteella.

Kotouttamissuunnitelma perustuu maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin ja keskittyy oleskeluluvan saaneiden kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen. Tiettyjä ohjelman osia voidaan soveltaa myös muiden maahanmuuttajien kotouttamiseen. Tavoitteena on kotouttamispalveluiden kokonaisvaltainen kehittäminen pakolaisten kotoutumisen tueksi tarkoituksena mahdollistaa pakolaisten aktiivinen osallistuminen yhteiskunnan toimintoihin yhtäläisin perustein. Toinen tavoite on pakolaisia vastaanottavien toimialojen työn selkeyttäminen ja toimialojen välisen yhteistyön kehittäminen kotouttamissuunnitelman laatimisen myötä. Syksyllä 2021 pakolaistiimi piti kokouksia terveydenhuollon toimialojen, mukaan lukien neuvola, kouluterveydenhuolto ja suun terveydenhuolto, perhetyön ja lastensuojelun, aikuissosiaalityön, varhaiskasvatuksen sekä suomen- ja ruotsinkielisen koulutuksen kanssa kotouttamissuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Tämän lisäksi vapaa-aikatoimi ja kirjastotoimi päivittivät omat osansa kotouttamissuunnitelmassa.

Tilastokeskuksen väestötietojen mukaan 31.12.2020 Paraisilla asui 498 henkilöä, joilla oli jokin muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi. Viiden suurimman kieliryhmän äidinkielet ovat arabia (84 henkilöä), viro (74 henkilöä), englanti (51 henkilöä), venäjä (51 henkilöä) ja thai (30 henkilöä).

2000-luvulla Paraisten kaupunki on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuodesta 2014 alkaen. Kiintiöpakolaisten kotouttaminen on tähän asti tapahtunut lähinnä suomeksi. Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain mukaan pakolaisella on oikeus valita, haluaako hän kotoutua suomeksi vai ruotsiksi.

Paraisilla pakolaisten kotouttamisen parissa työskentelee pääasiassa yksi kokopäivätoiminen pakolaisohjaaja sekä osa-aikainen sosiaalityöntekijä ja osa-aikainen perhetyöntekijä. Sosiaali- ja terveydenhuoltoyksikkö, joka on pakolaistyöntekijöiden työpiste, on keskeisessä roolissa pakolaistyössä. Moniammatillinen toiminta mahdollistaa oppilashuollon, varhaiskasvatuksen, lasten- ja äitiysneuvolan, perhetyön ja perheneuvolan sekä aikuissosiaalityön välisen yhteistyön, minkä ansiosta apua ja tukea voidaan tarjota jo varhaisessa vaiheessa.

KOTOUTTAMISTOIMINTA

Alkutiedotus ja jatko-ohjaus

Pakolaisia on ohjaamassa tiimi, johon kuuluvat pakolaisohjaaja, sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä. Pakolaisille annetaan yleistä tietoa ja pakolaistiimi keskustelee pakolaisten kanssa erilaisista ajankohtaisista aiheista, kuten asumisesta, ruoasta, terveydestä, kasvatuksesta, seksuaali- ja tasa-arvokasvatuksesta, koulunkäynnistä, koulutuksesta, työllistymisestä, yhteiskunnan rakenteesta, tukimuodoista ja keskeisestä lainsäädännöstä, joka koskee varsinkin yhteiskuntaan osallistumista,

tasavertaisuutta sekä lasten ja aikuisten oikeuksia. Kaupungin eri toimialat tarjoavat myös muuta ohjausta ja informaatiota henkilökohtaisilla käynneillä. Myös yhteydenpito muihin viranomaisiin, kuten Maahanmuuttovirastoon, Digi- ja väestötietovirastoon ja Kelaan, on tärkeää. Viranomaisyhteydenpidon kautta pakolaiset kirjataan paikkakunnalle ja he saavat henkilötunnuksen ja voivat hakea henkilöllisyystodistusta sekä oikeutta sosiaaliturvaan.

Terveydenhoitajan merkitys on hyvin tärkeä erityisesti alussa, jolloin voi esiintyä erilaisia terveysongelmia. Terveydenhoitaja valmistee myös laboratorio- ja röntgentutkimuksia, tekee ensimmäiset terveystarkastukset ja aloittaa rokotusohjelmat. Tämä tehdään yhteistyössä pakolaisohjaajan kanssa.

Toiminnassa järjestetään säännöllisesti kokoonpanoltaan vaihtelevia verkostotapaamisia, jotka pakolaisohjaaja kutsuu koolle. Verkosto koostuu koulujen (rehtorit, erityisopettajat ja valmistavan opetuksen opettajat), varhaiskasvatuksen, terveydenhuollon (koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja neuvolan henkilöstö) ja pakolaistiimin edustajista. Pakolaisohjaaja ja perhetyöntekijä vierailvat säännöllisesti kouluissa ja päiväkodeissa ja pakolaistiimi pitää myös säännöllistä yhteyttä koteihin tekemällä kotikäyntejä.

Kolmannen sektorin järjestöt ja vapaaehtoiset ovat myös hyvin tärkeitä yhteistyökumppaneita pakolaisia vastaanotettaessa ja kotoutettaessa. Pakolaistiimi koordinoi tätä tärkeää resurssia ja pyrkii jatkuvasti kehittämään yhteistyötä. Esimerkkeinä yhteistyökumppaneista voidaan mainita Suomen Punainen Risti (SPR), Saaristo ilman rajoja, Multiculti, MIELI ry ja yhdistyksen paikallisjärjestö Turun kriisikeskus sekä Serene-hanke, joka toimii pakolaisten psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Muita yhteistyökumppaneita ovat Sateenkaari Koto -yhdistys ja sen kurssi- ja kielitoiminta maahanmuuttajanoikeuksien, Kaarinan Pikkumustikka sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto ja sen kaveritoiminta. Myös Paraisten suomen- ja ruotsinkieliset seurakunnat ja Turun seudun korkeakoulut ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita, kuten myös useat kaveri- ja tukihenkilöt. Vapaa-ajatoiminnassa on aloitettu yhteistyö Pargas idrottsföreningin (PIF), Paraisten taidekerho Picturan, Musiikkiopisto Arkipelagin (musiikki ja tanssi) ja Saariston Kombin kanssa. Yhteistyöverkostoa kehitetään jatkuvasti.

Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelman laatiminen

Pakolaisilla on oikeus saada kolmen ensimmäisen vuoden ajaksi kotoutumissuunnitelma, jonka tarkoituksena on tukea yhteiskunnallisia valmiuksia ja kansalaisvalmiuksia, kehittää kielitaitoa ja vahvistaa edellytyksiä osallistua työelämään. Pakolaisia kannustetaan myös ylläpitämään omaa kieltään ja kulttuuriaan. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat, kuten terveyteen liittyvät tekijät. Alkukartoituksessa ja kotoutumissuunnitelman laatimisessa moniammatillisella yhteistyöllä on suuri merkitys, samoin kolmannen sektorin kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tehdään yhdeksi vuodeksi, minkä jälkeen se päivitetään seuraavan kolmen vuoden aikana. Kotoutumissuunnitelman keskeytyessä suunnitelmaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella.

Kunnan sosiaalityöntekijä vastaa alkukartoituksesta ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta henkilöille, jotka ovat työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ulkopuolella ja tarvitsevat toimeentulotukea elämiseen. Sosiaalityöntekijä vastaa myös perheiden ja lasten kotoutumissuunnitelmien laatimisesta, mikäli sellaiset laaditaan. Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) huolehtivat alkukartoituksesta ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta sekä työllistymistä edistävistä koulutuksesta mukaan lukien kielikursseista työnhakijoiksi ilmoittautuneiden henkilöiden osalta. Usein myös kunnan sosiaalityöntekijä osallistuu TE-toimiston koolle kutsumiin

kotoutumissuunnitelmakokouksiin. Suomen tai ruotsin kielen opiskelun lisäksi TE-toimiston kanssa laadittavassa kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista edistävästä yksilöllisistä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikana maahanmuuttajalla on oikeus työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen. Oikeus työttömyysetuuteen määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti ja oikeus toimeentulotukeen toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.

Kotoutumiskoulutus

TE-toimisto vastaa työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden pakolaisten työllistymisestä ja heille tarjotaan kotoutumisajan aikana mahdollisuutta osallistua kotoutumiskoulutukseen tai vastaavaan kotoutumista edistävään koulutukseen. Kotoutumiskoulutuksena maahanmuuttajalle, jonka oppivelvollisuus on päättynyt, järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumista edistävänä opetuksena maahanmuuttajalle voidaan myös tarjota muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta.

Tulkkaus

Kaupungin viranhaltijat ovat viranomaisina vastuussa siitä, että asiat tulkataan tai käännetään silloin, kun pakolainen tai maahanmuuttaja ei osaa niitä kieliä, joita kaupungissa kielilain mukaisesti käytetään, eli suomea tai ruotsia. Tulkkauksen syynä voi olla myös se, että henkilö ei vamman tai sairauden takia tule ymmärretyksi asiassa, joka on pantu vireille viranomaisen aloitteesta. Tulkin käytöstä muodostuvat kustannukset korvataan. Laissa ei ole määriteltyä aikaa korvauksen päättymiselle, mutta on kuitenkin selvää, että tulkkauspalvelujen tarve on suurin kotoutumisajan alussa ja vähenee ajan myötä. Mikäli henkilö hakee Suomen kansalaisuutta, tulkkauskustannuksia ei enää korvata kansalaisuuden myöntämispäivästä lähtien.

Paraisten kaupunki hankkii tulkkauspalvelut ostopalveluna lähinnä Turun seudun tulkkikeskuksesta, joka tarjoaa tulkkaus- ja käännöspalveluita kymmenillä kielillä. Myös yksityistä tulkkauspalvelua Tulkaa, joka toimii myös sovelluksen kautta, käytetään ahkerasti puhelimen välityksellä tehtävässä tulkkauksessa. Tulkan etuna on se, ettei tulkkia tarvitse varata ennakoon, mistä on hyötyä varsinkin tilanteissa, joissa tulkausta tarvitaan kiireellisesti.

VARHAISKASVATUS, PERUSOPETUS JA MUU KOULUTUS

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on valmius tukea kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä lapsen tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatuksessa työn arvopohjana on ICDP-ohjelma. ICDP (International Child Development Programme) perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Ohjelman tarkoituksena on lisätä kykyä ymmärtää ja kunnioittaa toisiaan kehittämällä ja vahvistamalla kuuntelua ja empatiaa. Varhaiskasvatuksessa sovelletaan seuraavia menetelmiä ja toimintamalleja: Turvallinen päivähoiton alku, pienryhmätoiminta, joustavat ryhmäjaot ja ulkopedagogiikka. Ylimääräisiä henkilöresursseja tarvitaan varsinkin ensimmäisen vuoden aikana lasten määrästä ja heidän taustastaan riippuen. Monella lapsella on kuitenkin tarvetta ylimääräiselle tuelle pidemmän aikaa. Tulkkauspalvelut ovat

välttämättömiä varsinkin yhteydenpidossa lasten vanhempiin kasvatuskumppanuuden toteuttamiseksi ja vanhempien osallisuuden varmistamiseksi.

Maahanmuuttajalasten esiopetus järjestetään pääasiassa Koivuhaan päiväkodissa lapsille, joita kotoutetaan suomeksi ja pääasiassa Knattebon päiväkodissa lapsille, joita kotoutetaan ruotsiksi. Vaihtoehtoisesti esiopetus järjestetään perheiden kotien lähellä. Lapset ja nuoret, joiden toisena kielenä on suomi tai ruotsi, saavat mahdollisuuksien mukaan ylimääräistä kielitukea. Yhteistyö pakolaistoiminnan perhetyöntekijän kanssa on aloitettu helpottamaan pakolaislasten aloittamista varhaiskasvatuksessa.

Perusopetus

Maahanmuuttajalasten perusopetus järjestetään 1.–9. luokan ikäluokissa, joko suomeksi tai ruotsiksi. Suomeksi kotoutettaville lapsille valmistava opetus järjestetään erillisellä luokalla. Valmistavan opetuksen luokassa työskentelee luokanopettajan lisäksi koulunkäynninohjaaja. Ruotsiksi kotoutettavat lapset kotoutetaan suoraan tavallisella luokalla ja heille annetaan myös ylimääräistä kielitukea.

Perusopetuksessa oleville lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen ja uskonnon opetusta. Opetus järjestetään ostopalveluna.

SPR:n vapaaehtoistoiminta tarjoaa läksyapua yhteistyössä koulun kanssa. Läksyapu järjestetään koulussa useita kertoja viikossa.

Perusopetuksen jälkeinen koulutus

1.8.2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain muutoksen myötä oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon (ylioppilas- tai ammattitutkinto). Oppivelvollisuuslaki merkitsee myös sitä, että perusopetuksessa tulee huomioida varsinkin 8.–9. luokan maahanmuuttajalasten tarve kattavammalle opinto-ohjaukselle.

8.–9. luokan harjoittelujaksot antavat nuorelle mahdollisuuden tutustua omia kiinnostuksen kohteita tukeviin aloihin, mikä voi helpottaa tulevaisuuden ammatinvalintaa sekä antaa tärkeää työelämäkokemusta.

Kaupungissa on toiseen asteen ammattikoulutusta ja suomen- ja ruotsinkieliset lukiot. Yhteistyö naapurikuntien kanssa vahvistaa edelleen kunta- ja kielirajat ylittävää osaamista.

SOSIAALIPALVELUT

Oleskeluluvan ja kuntapaikan saaneilla pakolaisilla ja maahanmuuttajilla on samat oikeudet kuin kunnan muilla asukkailla saada sosiaalihuoltolain mukaista palvelua sekä erityislainsäädännön mukaista täydentävää palvelua.

Kunnan aikuisten sosiaalipalveluiden sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat työskentelevät maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa ja niiden aikuisten pakolaisten kanssa, joiden kotouttamisaika on päättynyt. Kotouttamisaika on neljä vuotta kiintiöpakolaisille ja kolme vuotta oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Sitä ennen pakolaisasioista vastaava sosiaalityöntekijä, pakolaisohjaaja ja perhetyöntekijä työskentelevät sekä aikuisten että lasten asioiden parissa koko kotouttamisajan ajan. Sekä aikuissosiaalityö että pakolaistiimi tekevät tarvittaessa yhteistyötä

perheyksikön kanssa asioissa, joissa asiakkaat ovat lapsiperheille tarkoitettujen sosiaalipalveluiden tarpeessa, tai kun kyse on lastensuojeluasiasta.

Sosiaalityöntekijä kartoittaa yhdessä perheen kanssa perheen tilanteen ja tekee arvion perheen palvelutarpeesta. Mahdolliset erityisen tuen tarpeet ja yhteistyö kunnan muiden toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa kartoitetaan. Perheitä informoidaan myös suomalaisesta tukijärjestelmästä sekä siihen liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Palvelutarve arvioidaan sosiaalihuoltolain mukaisesti. Tarvittaessa laaditaan vielä asiakassuunnitelma.

Asiakkaalla on halutessaan oikeus tulkkiin. Asiakaskäynteihin varataan kaksinkertainen aika tulkin osallistuessa käyntiin.

TERVEYDENHUOLTO

Jokainen pakolainen saa halutessaan perusteellisen terveystarkastuksen pian kaupunkiin saavuttuaan. Pakolaisohjaaja järjestää tarkastuksen ja osallistuu siihen terveydenhuollon henkilöstön kanssa sekä käyttää tulkkia ja ottaa tarvittaessa mukaan myös muita työntekijöitä, kuten esimerkiksi perhetyöntekijän ja tarvittaessa psykologin. Tavoitteena on pakolaisten integroiminen kaupungin terveydenhuoltojärjestelmään. Pakolaisille tarjotaan hoitoa samoin ehdoin kuin muille kuntalaisille.

Kiintiöpakolaiset tarvitsevat runsaasti terveyskeskuksen palveluja saapuessaan uudelle kotipaikkakunnalleen. Monilla on pitkäaikainen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelujen sekä kuntoutuksen tarve.

Terveydenhuollon henkilöstö varaa kaksinkertaisen ajan pakolaisten käyntejä varten osittain siksi, että tulkin kanssa työskentely vie enemmän aikaa, mutta myös siksi, että pakolaisten terveysongelmat ovat usein hyvin monisyisiä.

Ehkäisevä terveydenhuolto

Suomen lasten- ja äitiysneuvolaohjelmaan sekä kouluterveydenhuoltoon sisältyvien asioiden lisäksi pakolaisperheet tarvitsevat ylimääräistä tukea esimerkiksi kasvatukseen ja mielen- ja seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa sekä etenkin sokerin käyttöön liittyvässä ravitsemusneuvonnassa. Ohjauksen tulee olla jatkuvaa yhdessä ehkäisevän terveydenhuollon kanssa.

Mielenterveys

Pakolaisilla saattaa olla suuri psykiatristen palvelujen tarve. Suurimmalla osalla pakolaisista on traumaattisia kokemuksia, jotka vaikuttavat voimakkaasti psykososiaaliseen kotoutumiseen. Joissakin tapauksissa voi olla haastavaa ja aikaa vievää motivoida pakolaisia ottamaan vastaan psykologista tukea ja psykiatrista hoitoa. Pakolaisten kanssa tehtävässä työssä tulee olla tietoinen siitä, että tulkin käytöstä huolimatta kommunikaatio kärsii, koska ei voida kommunikoida suoraan. Siitä huolimatta, että tulkilla on vaihtoehtoisuus, asiakas saattaa vältellä arkaluonteisten ja vaikeiden asioiden käsittelyä, mikä tekee työstä haastavaa.

Seksuaaliterveys

Maailman terveysjärjestö WHO määrittelee seksuaaliterveyden seksuaalisuuteen liittyväksi kehollisen, tunteellisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Pakolaisille annettavassa informaatiossa painotetaan yksilön oikeuksia sekä kumppanin velvollisuutta kunnioittaa toisen

itsemääräämisoikeutta, esimerkiksi seksiin ja perhesuunnitteluun liittyen. Kumppaneiden yhdenvertaista roolia painotetaan.

Suun terveydenhuolto

Paraisille tuleville pakolaisille järjestetään hammashoidon esittelytilaisuus perusteellisen terveystarkastuksen jälkeen. Tilaisuudessa käsitellään myös ennaltaehkäisevää suun terveydenhuoltoa. Tilaisuuteen kutsutaan sekä aikuiset että lapset ja siihen osallistuu tulkki.

Lapset kutsutaan heti saapumisen jälkeen hoidon tarpeen arviointiin, joka on osa perusteellista terveystarkastusta. Tämän jälkeen hoito toteutetaan lapsen tarpeiden pohjalta.

Aikuiset kutsutaan infotilaisuuteen. Tämän jälkeen aloitetaan hoito samojen periaatteiden mukaisesti kuin Paraisten aikuisväestön hoito toteutetaan.

Tulkkipalveluja tarjotaan niin pitkään kuin ne katsotaan tarpeellisiksi. Ajanvarauksille, joissa on mukana tulkki, varataan 15 minuuttia ylimääräistä aikaa.

TYÖLLISTYMINEN

Saavutettuaan riittävän kielitaidon pakolaiset pyritään mahdollisimman nopeasti työllistämään ja tutustuttamaan Suomen työelämään, usein ensin työharjoittelun tai yhteistyössä TE-toimiston ja yksittäisten työnantajien kanssa järjestettävän työkokeilun kautta. Paikkakunnalla saadaan harjoittelu- ja työpaikkoja muun muassa seurakuntien kautta, ravintola-alalta, maataloudesta, auto- ja korjaamoalalta sekä päivähoidosta ja vanhustenhuollosta. Paikkakunnan yritysten kartoittaminen on tärkeää, sillä se mahdollistaa aktiivisen yhteistyön yritysten kanssa ja kehittää yhteistyötä. Myös mahdollisuudet kausityöhön opintojen ohessa ovat hyvät. Vaikeasti työllistettäville pakolaisille on hiljattain aloitettu pakolaistoiminnan, toimintakeskus Kiikarin ja SPR:n välinen yhteistyöhanke, jossa pakolaisille tarjotaan kuntouttavaa työtä ryhmätoiminnan muodossa yhdistettynä yksilöllisesti räätälöityihin kieliopeutuksiin.

ASUMINEN

Asuntotilanne ja varsinkin pienten asuntojen saatavuus on Paraisilla suhteellisen hyvä ja asuntoja voi saada KAS-vuokra-asuntojen (Kunta-asunnot), yksityisen sektorin ja seurakunnan kautta. Sopivia isoja vuokra-asuntoja useampilapsisille perheille on kuitenkin ajoittain ollut haastavaa saada.

KULTTUURI-, LIIKUNTA-, NUORISO- JA VAPAA-AJANPALVELUT

Nuoriso- ja vapaa-ajanpalvelut

Lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua vapaa-ajantoimintaan. Muun muassa nuorisotalon toiminta tukee nuoria heidän etsiessään identiteettiään ja edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Eri taustoista ja kulttuureista tulevien lasten ja nuorten osallistuminen toimintaan on eduksi kaikille.

Nuorisotalojen toiminta on yleensä kaksikielistä, käytössä ovat suomi ja ruotsi. Useamman kielen käyttö voi olla ohjaajille haastavaa. Tästä syystä on tärkeää, että tulkkipalveluja on saatavilla, ainakin alkuvaiheessa.

Kaikkien tulee voida olla ylpeitä kulttuuristaan ja perinteistään. Kotoutumisprosessin aikana on tärkeää tukea myös pakolaisten omaa kulttuuria ja nähdä moninaisuuden hyvät puolet. Tietoa eri kulttuureista voi välittää eri tapahtumien, kuten juhlapyhien ja muiden juhlien, kautta ja järjestämällä tapahtumia, joissa on erilaisia teemoja, kuten esimerkiksi musiikki tai ruoka.

Kotouttamistyötä tekevien vapaaehtoisten ja yhdistysten tulee saada tukea toimintaansa tilojen ja toimintaa tukevan materiaalin muodossa.

Kirjastopalvelut

Kirjasto on kaikille avoin ja neutraali paikka. Kirjasto on ilmainen ja se on avoinna myös iltaisin. Kirjaston henkilökunta palvelee ja ohjaa myös muissa kuin kirjastoa ja tiedonhakua koskevissa asioissa.

Kirjaston kautta voi käyttää monikielisen kirjaston palveluja ja sen kautta voi lainata kirjoja ja muuta aineistoa. Monikielisellä kirjastolla on myös aineistopankki, jossa on informaatiota kirjastopalvelujen käytöstä Suomessa. Informaatio on saatavilla lähemmäs 20 kielellä.

Paraisten kirjastoissa on tietokoneet, joita saa käyttää ilmaiseksi, ja lisäksi luettavana on sähköisiä sanomalehtiä eri puolilta maailmaa. Kirjaston tiloissa on mahdollista järjestää kotoutumista tukevia aktiviteetteja, kuten esimerkiksi kielikahviloita, satuhetkiä ja infotilaisuuksia.

PAKOLAISTEN VASTAANOTTAMINEN KUNTAAN

Paraisten kaupungilla on kaupunginvaltuuston 12.5.2020 tekemän päätöksen mukaisesti ELY-keskuksen kanssa sopimus, jonka mukaan Paraisille on vuosittain mahdollista vastaanottaa 1–4 kiintiöpakolaista tai myöntää kuntapaikka oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille.

TASA-ARVO JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN

Kunnan kotouttamistyön tavoitteena on tukea paikallisella tasolla kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Pakolaisia ja maahanmuuttajia kannustetaan osallistumaan aktiivisesti paikkakunnalla järjestettäviin aktiviteetteihin, vapaa-ajantoimintaan ja liikuntaan sekä muuhun kanssakäymiseen kuntalaisten kanssa. Kolmannen sektorin, yhdistysten, järjestöjen ja tukihenkilöiden kanssa tehtävällä hyvällä yhteistyöllä on tässä suuri merkitys. Vuoropuhelu kuntalaisten kanssa ja kuntalaisten informoiminen ovat myös hyvin tärkeitä tiedon levittämiseksi, mikä puolestaan edistää suvaitsevaisuutta. Kaupungin työntekijät kohtelevat pakolaisia ja maahanmuuttajia tasa-arvoisesti ja pakolaisilla ja maahanmuuttajilla on oikeus saada samoja palveluja kuin muilla kuntalaisilla.

KOTOUTTAMISTYÖN KEHITTÄMISALUEET

Kunnallinen kotouttamistyö perustuu maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin. Nykyinen lainsäädäntö tuli voimaan 2011 ja parhaillaan keskustellaan lainsäädännön päivittämisen tarpeesta. Keskustelu perustuu valtioneuvoston selontekoon kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Vuonna 2021 julkaistussa selonteossa esitellään uudistustoimia, joiden keskeinen tavoite on nopeuttaa maahanmuuttajien polkua työhön ja koulutukseen, edistää maahanmuuttajien osallisuutta työelämässä ja laajemmin yhteiskunnassa,

tukea erityisesti maahanmuuttajanaisten, ja siten koko perheen, juurtumista Suomeen sekä lisätä työelämän vastaanottavuutta ja ehkäistä yhteiskunnallista polarisaatiota.

Työ- ja elinkeinoministeriön aloitteesta alueellisella tasolla on perustettu osaamiskeskus maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Paraisten kaupungin pakolaistoiminta on lähtenyt mukaan tähän alueelliseen yhteistyöhön. Pakolaistoiminta osallistuu myös aktiivisesti ELY-keskuksen koordinoimaan valtiollisten ja kunnallisten toimijoiden väliseen alueelliseen yhteistyöverkostoon pakolaisten vastaanottamista ja kotouttamista koskevilla kysymyksillä. Kotouttamisen parissa työskentelevä sosiaalipalvelujen henkilöstö lähialueen pakolaisia vastaanottavissa kunnissa on lisäksi muodostanut verkoston yhteisten ajankohtaisten asioiden parissa tehtävää yhteistyötä varten. Sekä kotouttamistyön että muiden viranomaisten ja kunnallisten toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön rakenne tulee todennäköisesti muuttamaan sote-uudistuksen ja perustettavien hyvinvointialueiden myötä.

Kotouttamistyön epäselvistä rakenteista huolimatta voidaan todeta, että se on työtä, jota on tarpeen kehittää myös tulevaisuudessa, jotta pakolaisten kotoutuminen sujuisi käytännössä mahdollisimman joustavasti. Tämän kotouttamissuunnitelman laatimisen yhteydessä pidetyissä toimialakohtaisissa kokouksissa keskusteltiin myös haasteista ja kehittämistarpeista, ja seuraavat kehittämisalueet tunnistettiin:

- Pakolaisasioiden parissa tehtävän yhteistyön kehittämiseksi ehdotetaan vuosittaisia kokouksia sosiaalipalveluiden, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kulttuuri- ja liikuntatoiminnan, elinkeinopalveluiden ja kiinteistöosaston toimialojen johtajatasoisten edustajien välillä. On myös tärkeää, että paikalliset yritykset, yhdistykset ja seurakunnat, kuten PIF, kolmas sektori, kuten SPR ja Saaristo ilman rajoja, sekä seurakunnat ovat edustettuina.
- Nykytilanteessa pakolaistiimi työskentelee pakolaisten kotouttamisen parissa pakolaisten kotouttamisaikojen ajan. Lisäresurssien avulla työhön voitaisiin sisällyttää maahanmuuttajien kotouttaminen, koska tällä kohderyhmällä on jokseenkin vastaavia haasteita. Kotouttamistoiminta voisi tällöin kehittyä maahanmuuttajatoimistoksi.
- Nykytilanteessa pakolaisilla ei ole mahdollisuutta säännölliseen terveyden seurantaan. Olisi toivottavaa, että pakolaisten terveydenhuoltoa kehitettäisiin niin, että siinä olisi nimetty terveydenhoitaja sekä tarkastuksia, jotka voitaisiin järjestää terveydenhoitajan ja pakolaisohjaajan välisenä yhteistyönä. Pitkällä aikavälillä kaupungin tulisi ottaa kantaa siihen, olisiko pakolaisilla hyötyä kotouttamisaikaisesta mahdollisuudesta omaan terveyteen liittyvästä kotouttamisesta vastaavaan terveydenhoitajaan.
- Pakolaisille voitaisiin hyvin järjestää myös yhteisiä informaatio-ohjelmia teemoista, kuten kasvatus, neuvola ja ravitsemusneuvonta.
- Terveydenhuollossa pakolaisperheet hyötyisivät mahdollisuudesta osallistua perhevalmennuskursseille omalla äidinkielellään. Perhevalmennuskursseja tarjottaisiin sekä ensimmäisen lapsensa saaville vanhemmille että myös jo lapsellisille vanhemmille.
- Varhaiskasvatuksessa maahanmuuttajavanhemmat hyötyisivät mahdollisuudesta osallistua ICDP-ohjelmaan saadakseen tukea lapsen kasvatukseen ja kehitykseen.

- Sivistysosaston ja sosiaalipalveluyksikön välinen yhteistyö on kehittynyttä ja vakiintunutta. Haasteeksi muodostuu yhteistyön jatkaminen samalla tavalla myös sote-uudistuksen jälkeen. Tämä johtuu siitä, että vastuu sivistyspalveluista jää kunnalle, kun taas sosiaalipalvelut siirtyvät hyvinvointialueen vastuulle.
- Nykyisten työrutiinien sekä lainsäädännön mukaan palvelutarpeen kartoitukset tehdään erikseen sosiaalipalveluiden eri yksiköissä. Yhteisiä palvelutarpeen arviointeja voitaisiin tehdä mahdollisuuksien mukaan. Asiakasperheet eivät tällöin joutuisi selittämään tilannettaan erillisten yksiköiden eri työntekijöille. Myös eri yksiköiden työntekijät hyötyisivät vähemmästä tuplatyöstä ja lisääntyneestä yhteistyöstä.
- Perheen sosiaalipalveluiden asiakkuuteen liittyvästä palveluprosessista laaditaan tällä hetkellä prosessikuvausta prosessin näkyväksi tekemiseksi. Prosessikuvauksen tavoitteena on selventää tiedonkulkua ja tätä kautta myös yhteistyötä eri yksiköiden välillä, kun perhe on asiakkaana yhteisessä asiassa. Malli tuo palveluprosessin näkyväksi myös asiakasperheelle.